

nincev, planinske organizacije ne smejo z načrtno aktivnostjo povečevati obiska visokogorja v poletnih mesecih. Planinska zveza Slovenije bo skupaj s planinskimi društvi pripravila in planincem predstavila serijo množičnih planinskih pohodov po nižjih predelih s poudarjeno kulturno in zgodovinsko vsebino.

Zavzemam se za to, da ostane članarina za B in C kategorijo realno na isti višini kot v letu 1994. Toda članom moramo iz leta v leto ponujati več, zato bo ta članarina realno rasla. Od 1997. leta naprej naj bi dobivali A člani brezplačno Planinski vestnik, PZS bo poskušala skleniti sporazum o recipročnem priznavanju popustov za nočitve v planinskih kočah z avstrijsko in italijansko planinsko zvezo.

PZS bo pripravila materiale (telope, radijske spote) za propagandno akcijo za včlanjevanje v planinska društva. Akcijo naj bi izvajala planinska društva v dogovoru z lokalnimi radijskimi postajami, kinodvoranami in lokalnimi kabelskimi TV sistemi.

V vzgoji in izobraževanju je potrebno nadaljevati začeto kategorizacijo vodnikov. Dokončno je potrebno uveljaviti sistem obnavljanja licenc vseh kadrov, ki jih vzgaja in izobražuje PZS. PZS bo enotno uredila zavarovanje pri njej registriranih vodnikov za primer materialne odgo-

vornosti. V naslednjih štirih letih mora PZS obnoviti vzgojno izobraževalni center v Bavšici po že izdelanem projektu.

V alpinizmu mora PZS obdržati raven vzgojno alpinistične dejavnosti predvsem s kvalitetnim usposabljanjem inštruktorjev. Najbolj sposobnim in nadarjenim mora omogočiti razvoj pri doseganju njihovih ciljev. Vzpostaviti mora stabilen tekmovalen sistem v plezanju. Skupaj z ustreznimi ustanovami si bo PZS prizadevala, da bodo tisti alpinisti oz. plezalci, ki jih bodo rezultati uvrščali v mednarodni vrh, razbremenjeni skrbi za materialno in socialno varnost. To je v preteklem obdobju PZS že omogočila štirim alpinistom.

V prihodnjih letih morajo dobiti prednost aktivnosti, usmerjene v širitev in poglobljanje duhovne in kulturne plati planinske ideje in misli. Za PZS bo na tem področju ena od glavnih nalog sodelovanje pri postavitvi osrednjega planinskega muzeja v Mojstrani. PZS mora doseči, da pride ta muzej v republiški program muzejev, planinska društva pa bodo z regionalnimi zbirkami vzpostavila mrežo, ki bo lahko kvalitetno dopolnjevala osrednjo zbirko. PZS mora pritegniti k sodelovanju strokovnjake za pisanje novjše zgodovine planinske organizacije in planinskega izrazoslovja.

ODGOVOR NA ČLANEK »MESSNER NE VERJAME ČESNU«

NE DVOMIM V ČESNOVO BESEDO!

DUŠICA KUNAVER

V marčni številki Planinskega vestnika nas inž. **Pavle Šegula** obvešča o pisanju **Reinholda Messnerja** v zvezi z vzponom **Toma Česna** v južni Lotsejevi steni. Ker ta Česnov vzpon, ki pomeni doslej največje dejanje v svetovni zgodovini alpinizma, nosi ime mojega moža Aleša, si jemljem pravico, da spregovorim v okviru svojega poznavanja dogodkov.

Dvajset let svojega življenja sem preživela v strahu pred Lotsejevo južno steno. Aleš jo je nosil v duši, odkar jo je prvič videl. Ker vem, kaj je ta stena Alešu pomenila, sem ob Tomovem vzponu s hvaležnostjo sprejela njegovo odločitev, da svojo smer v tej steni posveti Aleševemu spominu. Prizadeto zato sedaj spremljam dogajanja ob tem Tomovem vzponu, še toliko bolj v zadnjem času, ko iz tujine prihaja odmev na naše domače zdrahe. Vsekakor je v tujini mnogo alpinistov, ki si žele, da bi bila južna Lotsejeva stena »še prosta«.

VPRASHANJA VERODOSTOJNOSTI

Z vprašanjem verodostojnosti vzpona se naš alpinizem tokrat ne srečuje prvič. Leta 1972 je

naša odprava v južni steni Makaluja dosegla višino 8100 metrov. Ta rezultat je v Evropi sprožil vrsto polemik. »Lažejo!« se je glasila obtožnica; začetniki, ki so pred 12 leti prvič videli Himalajo, naj ne trdijo, da so malodane dosegli rob Makalujeve južne stene!

Leta 1975 so naši plezalci ne le dosegli rob stene; dosegli so vrh Makaluje prek stene in stopili na svetovni alpinistični vrh.

Petnajst let po Makaluju se vprašanje verodostojnosti vzpona ponovi v južni Lotsejevi steni.

Zgodba o Slovenski smeri v južni Lotsejevi steni je dolga skoraj trideset let. Aleš je južno Lotsejevo steno prvič videl leta 1962. Začarala ga je. Že tedaj je začel načrtovati vzpon v tej steni. Za tisti čas je bila to prava utopija, saj tedaj še ni bila preplezana nobena himalajska stena.

Leta 1981 je Aleš vodil odpravo v južno Lotsejevo steno. V petinšestdesetih nečloveških dneh je odprava preplezala steno, v smeri proti vrhu pa je plezalcem ostalo neraziskanih še kakih 250 metrov, zato je skrb, da bi tuji alpinisti po naši smeri dosegli vrh Lotseja, trajala še naslednjih devet let.

Leta 1990 se je Tomo Česen odločil za veliko dejanje — sam v južno steno Lotseja. Po treh

dneh vzpona mu je v gosti megli zmanjkalo poti navzgor. »Jani, mislim, da sem na vrhu!« je sporočil prijateljema v bazi.

Tomov vzpon v južni Lotsejevi steni je glasno odjeknil doma in v svetu, a zelo kmalu po svojem povratku domov je moral Tomo spoznati grenke izkušnje tistih posameznikov, ki stopajo predaleč v prihodnost, ki postavljajo mejnike predaleč pred svojo dobo.

KDO JE UKRADEL PISMO?

Prvi napad je prišel iz tujine, a Tomo je svoj vzpon hitro ubranil. Resda v megli ni mogel fotografirati vrha, a po povratku v dolino je ukrepal tako, kot je v Himalaji navada. V Katmanduju je obiskal **gospo Hawley**, dopisnico Reuterja, ki že več kot 30 let med alpinisti sveta velja za himalajsko avtoriteto. Opisal ji je svojo pot in vrh in gospa Hawley je po primerjavi njegovega opisa z opisi kasnejših obiskovalcev vrha Lotseja dala uradno izjavo, da je Tomov opis vrha točen in vzpon nesporen. Po prihodu domov je Tomo napisal knjigo in pomagal pri izdelavi filma. Svojemu dejanju v Lotseju je torej dal tudi zapis »črno na belem« in svojo nalogo s tem zaključil.

A že so se spet oglasili glasovi: dokazi, dokazi, dokazi!

Je že kdo kdaj primerjal razmerje med številom pomembnih vzponov in številom foto-nasmeskov z vrhov? Gore včasih dopuščajo dokaze, včasih pač ne.

Enemu samemu plezalcu, ki vso opremo nosi sam s seboj in v 62 neto urah plezanja premeta 3 kilometre stene navzgor in 3 kilometre navzdol, prav gotovo ni lahko puščati sledov v steni, ki se začena 1000 metrov višje kot vrh Mt. Blanca; v steni, ki predstavlja lijak plazov vseh okoliških osemtisočakov; v steni, ki pomeni prvo in največjo oviro vetrovom in oblakom, ki prihajajo z Indijskega oceana; v steni, ki je bila dvajset let največji izziv vsem vrhunskim alpinistom sveta.

Zahtevi po dokazih Tomovega vzpona v Lotseju se pridruži še nesporazum zaradi objave dveh diapozitivov. Ta nesporazum, ki bi ga prav gotovo lahko razčistil pogovor med **Vikijem Grošljem** in **Tomom Česnom** na Planinski zvezi, dobi neslutene razsežnosti, ko neki neznanec prepreči ta pogovor tako, da na Planinski zvezi ukrade Vikijevo pismo in ga razpošlje slovenskim medijem.

Čeprav ni navada, da bi mediji reagirali na nepodpisano informacijo, ki prihaja iz rok anonimnega neznanca, se je tokrat to zgodilo.

UGOVORI NA DOMNEVE

Tisto, kar je zares žalostno, pa je šele sledilo. Slovenska javnost se je šele ob tem dogodku zares prebudila. Tudi tisti, ki se za gore ne zanimajo in jih ne poznajo, so nenadoma začeli postavljati sodbe o vzponu v Lotseju.

Je anonimnež, ki si ne upa stopiti na sonce, s svojo potezo želel zadeti Toma Česna ali je usmeril udarec proti slovenskemu alpinizmu in želel s tem zadeti svetovni alpinistični vrh? Kaj je neznanec hotel doseči z vzbujanjem dvomov v nekaj, kar ni dokazljivo?

Vsakdo ima seveda pravico ob istih dejstvih imeti drugačno stališče; toda če to svoje stališče uveljavlja ali celo objavlja, ga mora tako ali drugače utemeljiti.

V članku v Planinskem vestniku smo slišali o Messnerjevih dvomih v Česnov vzpon:

- »Na posnetkih, ki Česna kažejo po vrnitvi z gore, je videti spočit kot takrat, preden se je podal na turo.« — Da Tomo vzdrži štiri dni napovrov brez sprememb na svojem videzu, je vendar dokazal že pred Lotsejem! Vzponi v treh problemih Alp ter v stenah Džanuja in K2 so mu prinesli naziv najboljšega alpinista sveta, in to prej, kot je vstopil v Lotse.

- »Ob Česnovem predavanju na Dunaju je mnogo vprašanj ostalo brez odgovora.« — Na to pripombo bi moral odgovoriti nekdo, ki je bil na tem predavanju. Vsekakor pa je razvidno iz Messnerjevega članka, da je imel Tomo prevajalca za nemščino, torej je moral govoriti v angleščini. Menim, da za taka predavanja ni navada, da predavatelj ne bi imel prevajalca za materinščino ne glede na višino svojega poznavanja tujega jezika.

- »Ko Česen pripoveduje o snežnih viharjih, na diasih kaže jasno nebo.« — To ne more biti res, saj Tomo na svojih predavanjih sploh ne predava, ampak ima multivizijo s prevodom v več jezikov. Ne glede na to ne razumem, kakšno zvezo ima usklajenost med sliko in besedo na nekem predavanju z argumentom o vzponu na vrh Lotseja.

TOMO BI LAHKO DOBIL ALEŠEVE SLIKE

Za tujino so napadi na Česnov Lotse povsem razumljivi in so ji zato naši domači prepri zelo dobrodošli. Razumljivo je, da si mnogi tuji alpinisti želijo prvenstva v tako razvpiti steni, kot je južna Lotsejeva stena. Težko pa človek razume dogajanja doma.

»Imate srečo, Slovenci, ravno toliko vas je, da se lahko vsi med seboj poznate!« sem nekdaj brala besede nekega Kitajca.

Imamo res srečo — ali pa tudi ne! Drugod po svetu je navada, da dobre konje vpregajo na čelo vprege, pri nas pa jim mečemo polena pod noge.

V Toma, na primer, lete očitki, da hoče svoj vzpon dokazati s tujimi posnetki. Če bi bilo to res, je imel na voljo približno tisoč Aleševih diapozitivov iz južne Lotsejeve stene. Že takoj po Tomovem povratku, že na letališču, sem mu vse Aleševe diase ponujala v uporabo, a vzel ni nobenega. Aleš je v Lotsejevi steni dosegel tabo 4 na višini 7400 metrov.

Zahrbtna poteza nekega anonimneža ima v naši deželi možnost, da ogrozi največje dejanje v svetovni zgodovini gorá. Zaradi dveh diapozitivov smo pripravljene rušiti prastari zakon, ki stoletja vlada v gorah: *gorniku se verjame na besedo!*

Lotse ni le Česnov, ampak je slovenski. Njegov vzpon pomeni konico vsega dosedanjega dogajanja v svetovnem alpinizmu. V tej konici je vtkana stoletja stara zgodba slovenskih gora, v njej je skrita dolga povest našega človeka, ki je od nekdaj živel v gorah in z gorami.

Noben posameznik ne more zrasti v vrhunskega alpinista brez vrhunskega alpinizma. Nikdar Tomo Česen ne bi mogel doseči tega, kar je, če ne bi razvoj slovenskega alpinizma segel tako visoko. Tomov vzpon zato ni le njegov.

ZAKAJ DOPUŠČAMO DVOME?

Če danes ne verjamemo v Tomov vzpon, če ne verjamemo svojemu človeku, ali bomo morda

nekega dne verjeli nekemu tujcu, da v Lotseju ni našel Tomovih sledi? Bo tisti, ki bo prvi odšel v južno Lotsejevo steno po Tomovih stopinjah, želel potrditi Tomov vzpon ali pa bo želel sebi zagotoviti slavo? Bomo lahko prepričani, da ponavljalec Tomove smeri ne bo kakega klina, ki ga bo našel, vrgel 3000 metrov v globino? Kdo bo pa to dokazal?

Upajmo, da bomo med seboj našli nekoga, ki bo v imenu naše planinske javnosti tujini povedal, da si kljub vsemu Slovenci verjamemo med seboj. Naši plezalci so stali na pre mnogih vrhovih nad prepadnimi vertikalami vseh kontinentov, a doslej nam nikdar niso dali nobenega povoda, da jim ne bi verjeli na besedo.

Zakaj torej dopuščamo dvome v vzpon v južni Lotsejevi steni? V to steno je vkovanih trideset let snovanja naših plezalcev. Zakaj ob tako velikem dejanju, kot je solo vzpon v južni Lotsejevi steni, naša mlada država ne gradi ponosa namesto sramote prepirljive majhnosti?

DOPOLNJNIH JE 40 LET PD SOLČAVA

DEDIČI NAJSTAREJŠE KOČE

EDVARD IKOVIC

Kronika planinskega društva v Solčavi sega pravzaprav na začetek planinstva, ko planinska društva še niso obstajala. Solčava z okolico, ozemeljsko na sredo gora stisnjen in zaokrožen kraj z obširnimi zaledjem, ki se končuje na njihovih belih vrhovih, je bila vedno dežela zase.

Stisnjena v kot med tri slovenske dežele, Štajersko, Koroško in Kranjsko, je bila križišče planinskih poti in njihovega prebivalstva. Ker ni bilo ceste vanjo iz spodnje Savinjske doline, je bila še najbolj povezana s Koroško, iz katere je bila tudi naseljena, verjetno že pred letom 1000, to je v času, ko so slovenski vojvode in knezi še precej samostojno vladali. Prvi raziskovalci-zgodovinarji so jo obiskali že v drugi polovici 18. stoletja, to je pred 200 leti. Iz še prejšnjih dob so znani obiski oblastnikov cerkvene in druge gosposke, ki si je Solčavo prištevala, a je dejansko imela le malo vpliva nad njo.

ZASLUGE MARTINČEVEGA FRANCETA

Od začetka 19. stoletja dalje je bil obisk planincev čedalje pogostejši, saj so divja romantičnost Igle in vrat, skozi katera je bil iz spodnje doline edino — in še to le v času nizke Savinje — možen dostop na Solčavsko, lepota Logarske doline, Slap Savinje itd. privabljali vedno več pravih turistov in planincev. Od leta 1832

dalje so se v župnijsko knjigo tujcev vpisovali mnogi planinci in turisti, pa drugi obiskovalci, ki so imeli na Solčavskem druge opravke, na primer vojaštvo, ki je Solčavsko zasedlo po znanih dogodkih in boju Solčanov za osvoboditev vojaških ubežnikov leta 1851.

Za pravi začetek planinstva in turizma v Solčavi in sploh v Savinjskih Alpah je imel največ zaslug domačin **Martinčev France, Štifter**, profesor filozofije, ki je v času študija v Gradcu navdušil profesorja **dr. Johannesa Frischaufa**, da je obiskal Solčavo in njene gore.

Osvajal je Savinjske Alpe z vseh izhodiščnih točk, iz Solčave, Kamniške Bistrice, Kokre, Jezerskega in Železne Kaple. Gradil je planinske poti ter opisoval in širil lepoto Savinjskih Alp. Ko se je v protitež avstrijskih pomemčevalnih planinskih društev leta 1893 v Ljubljani ustanovilo Slovensko planinsko društvo in še istega leta Savinjska podružnica SPD v Mozirju, se je dosledno boril na strani Slovencev in za enotno ime tega gorovja Savinjske Alpe v nasprotju z večjim delom nemškega uradništva, ki je bilo za ime Steiner — Kamniške Alpe.

Štifter je bil še kot dijak večkrat na Ojstrici in na drugih gorah. Čeprav je živel v Rusiji, je dom in gore večkrat obiskal, bil do smrti leta 1913 član SPD in imel vsestranske zasluge za Solčavo.

Tema pionirjema Savinjskih Alp se je pridružil in njuno delo nadaljeval **Franc Kocbek**, nadučitelj v Gornjem Gradu. Bil je prvi pover-